Сшиток 40. 13. липня 1923
Ціна 15ц. 10 за $1.25
ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

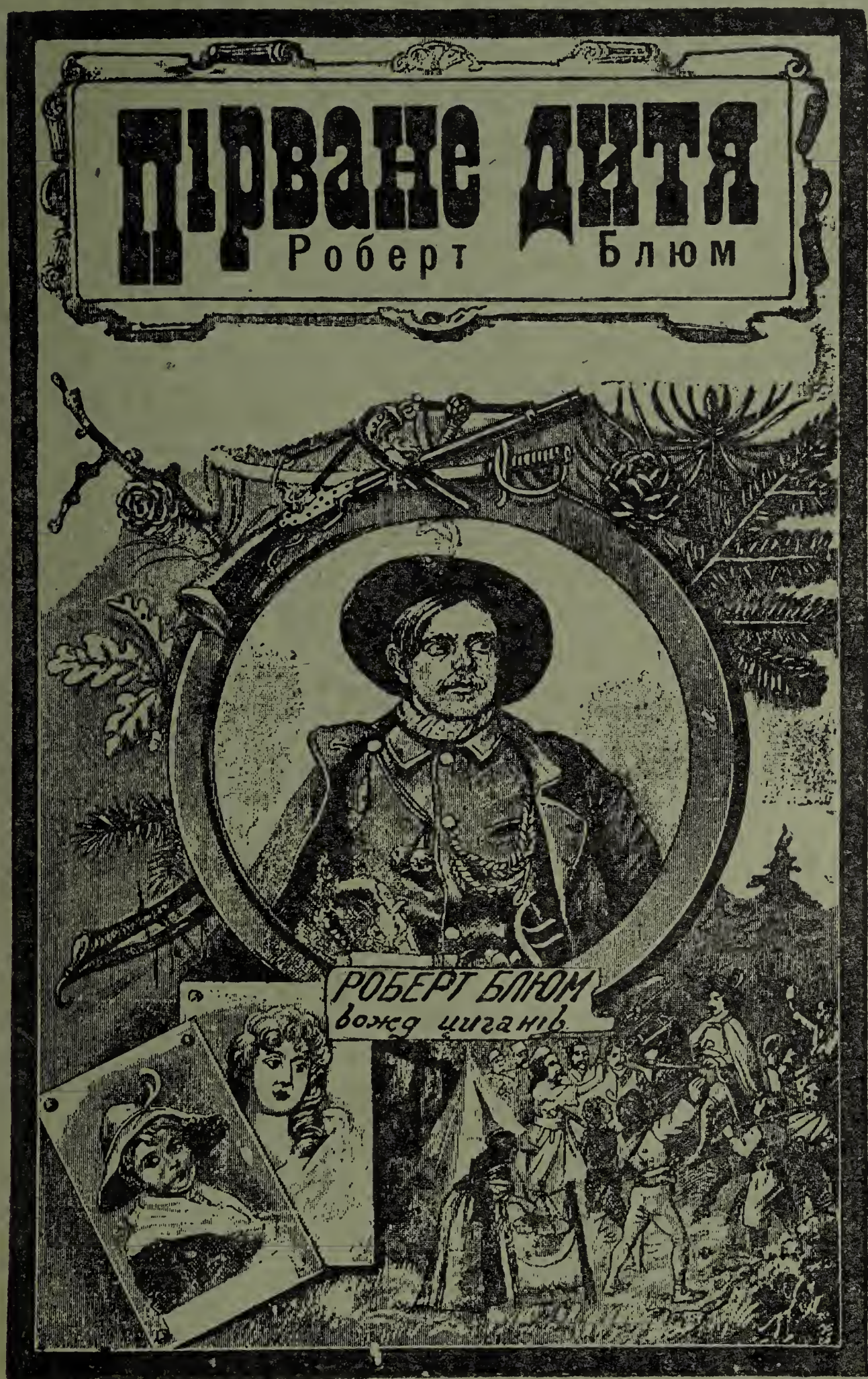

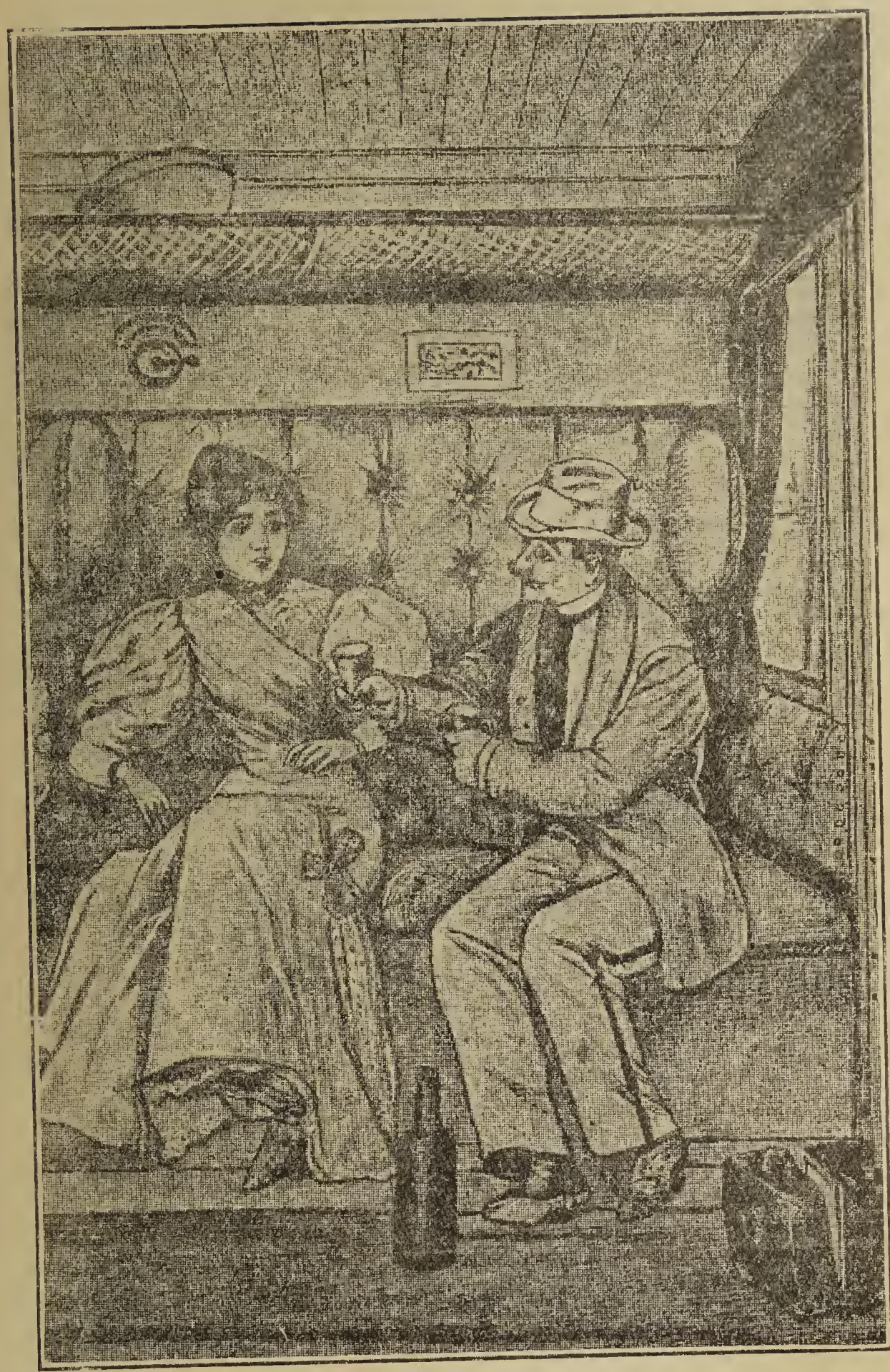

— Ось, маєш, Асто! — Напий ся троха вина!. —

Замовк на хвилю. По часї знова почав:

— Коли сьогодня вечером я тебе оставив та пішов до своєї кімнати, я був так схвильований, що про сон й мови бути не могло. Час якийсь я проходжував ся по кімнатї. Відтак втворив вікно та вихилив ся, в надії що холодний вітрець розбурхану кров мою троха вспокоїть.

Надармо однак було ждати!

Я вернув до стола, засвітив лямпу і взявсь читати часопись. Але й се не довго трівало. Після кількох хвилин відложив її на бік, бо самий не міг зрозуміти, що читаю.

Остаточно погасив лямпу, положив ся на канапу і примкнув очі.

Здаєть ся, що остаточно я заснув, коли се нараз аж в гору мене підкинуло. Почув крик. Хтось кликав мене по імени. .

В першу хвилю здавалось менї, що се сон, бо місяць ясно світив та при його світлї я міг розпізнати, що нїкого в моїй кімнатї не було.

Коли се знова виразно чую:

— Лесю! Лесику!

Я схопив ся з канапи. Чую кликаня із сеї кімнати доходять.

Не надумуючись довго, поспішив я до тебе, обавляючись чи не захоріла ти або чи що иншого прикрого тобі не стало ся. Колиж я приступив до твойого ліжка, застав тебе спячою... лиш уста твої безнастанно порушали ся й руки твої були незвичайно горячі... Очевидно якийсь вельми прикрий сон тебе мучив!

Я похилив ся над тобою і кликнув по імени — не помогло. Я хотїв тебе розбудити, щоб в сей спосіб перебити той страшний сон. І се також не повело ся менї.

Нараз хтось при брамі потягнув за дзвінок. Його голос так різко пронїс ся по цїлому готелю, що я самий мимохіть задрожав... тодї й ти пробудила ся! Ось і все, що тобі сказати можу на пояснене того!

Говорив скоро та невиразно, ковтаючи слова. Коли скінчив, глубоко зітхнув, наче великий тягар зсунув ся йому з серця.

Аста нї разу не перебивала Олексї, коли він говорив, аж доперва, коли перестав, вона положила руку на чоло

й потерла кілька разів по ньому немов думки стараючись зібрати.

Олекса ні на хвилину не зводив очий із ньої. Вдивляв ся пронизуючим поглядом немов обавляв ся, що вона йому не вірить та що инакше представить собі його присутність в своїй кімнаті.

Глянув на двері, що його кімнату від її відділяли. Слава Богу, що вони лежали в темноті! Яке щастє, що Аста не могла доглянути, що були напів втворені! Вона спустила голову й через кілька хвилин в задумі вдивляла ся в ковдру.

По часі підвела до нього очі і простягнувши руку, схвильованим та вдячним голосом промовила:

— Мій Лесю! Якжеж мені жаль, що я тебе так настрашила!

Відтак добавила:

— Остаточно, твоя правда! Був се дійсно поганий сон, що мене так змучив!

Мій любий, подумай лиш, яке се дивне було... Лежу на отоманї та мрію про ті часи коли ми ще в рідному краю так щасливо разом жили! Все до дрібки я собі пригадала... а сонце світило так ясно й кидало своє золоте проміне прямо на твій портрет, що проти мене на стіні висів. Здавало ся мені, що твій образ щасливо та з вдоволенем до мене всміхаєсь.

Нараз потемніло все кругом мене... я не могла доглянути нічого, крім твойого портрету, що все ще яснів. Але черти твої нараз спохмурніли, на твойому чолї я виразно доглянула грізні зморщки... жорстокий, твердий якийсь та невмолимий вираз витиснув ся у тебе на лици. Очі твої — звичайно такі солодкі — так нещиро дивились на мене.

А ось ти вийшов із рамів образа та приступив до мене із так грізним замахом, з таким жорстоким виразом, що мене страшна трівога зразу обняла.

Із твойого вигляду я пізнала, що якісь страшні наміри маєш супроти мене... Я хотіла кликати помочі — але надармо! Голос завмер у горлї. Стоячи передімною — так менї бодай здавало ся — ти звернув ся із жорстокою, чортячою усмішкою до свойого портрету і рукою на нього вказав.

В туж хвилю житє в образ твій почало входити, а горішня його частина почала поволи спускати ся зі стіни та вперед вихилювати ся, таки прямо на мене.

Моїм тілом потрясали напереміну то холодні то горячі дрощі. Я хотіла зіскочити із отомани, хотіла втікати, але не могла. Наче хто прикував мене до місця.

А образ твій що раз близше підходив до мене. Діткнув ся мойого чола, то знова притулив ся до мойсго тіла і притиснув мене своїм тягаром так, що зовсім віддих мені запер.

Що раз більше почав мені тяжіти і здавало ся, що враз із отоманою в діл мене спихає. Підімною же, бачила я, розкрилась глубока, страшна пропасть, на дні котрої потічок журчав.

Обняла мене божевільна трівога. Там, на долині, ждала мене неминуча та невмолима смерть, а там, на горі, ти стояв, Лесю! Коли-б тільки руку мені подав, ти-б мене вратував, а однак ти того не зробив!

Я не могла віддиху зловити, в очах мені потемніло і чорна ніч мене окружила.

Нараз почула я дивний якийсь свист та сикотінє... відтак страшний грохіт грому! Об мої уха відбило ся плюсканє води, куди я впала... і нарешті я пробудила ся.

Підчас цілого того оповіданя на її чоло виступили грубі краплї поту і колиб хоч троха яснійше було в кімнаті, бувби Олекса в її чертах вичитав ту страшну трівогу, яку бідна Аста на саму згадку того страшного сну відчувала.

Мовчки прислухував ся, ні одним словом, ні рухом не перебиваючи їй. Однак лице його було незвичайно бліде а грудь живо піднимала ся й опадала.

На разї не був в силї зрівноважити себе.

Аста же насильно вирвала ся із того тяжкого пригнобленя, що на самий спомин того страшного сну знова обнимати її почало. Знова хотіла щось промовити, але Олекса сим разом вже не дав їй прийти до слова.

Чутливо вхопив її за руку та почав вговорювати:

— Не безпокой ся сим, моє серденько! Чейже ти настілько розумна, щоб у сни не вірити! Се старі пересуди, та вигадки, а чейже образованій людині, як ось ти, не

годить ся таким займати! Я поясню тобі те все, а сама признаєш, що по моїй стороні правда!

Вчера вечером ти була троха підохочена та змучена. Невигода в часі подорожі а передовсім нагла зміна в твойому житю, безповоротне оставлене Солмсберґа, а до того ще міцне вино, що в часі проходу випила, все те не остало без сліду на твоїх нервах та зложило ся на ті прикрі сни.

Послухай моєї ради, дорогенька, положи ся ще троха, а прийдеш до себе! Коли добре виспиш ся, то завтра встанеш із новими силами й сама посміеш ся із того дивачного сну!

Аста злегка кивнула головою, на знак, що годить ся із ним.

— Так, правду кажеш, Лесику! — сказала після хвилї надуми. — Я дійсно дуже змучена, спробую ще заснути. Але й ти, мій дорогенький, мусиш спочати. Тобі також треба набути нових сил до дальшої подорожі.

Се сказавши, впала на подушки, не пускаючи однак Лесевої руки. Так він, хотя-нехотя, мусїв при нїй остати.

Так проминуло може чверть години.

Доперва після того часу відчув, що натиск її руки почав звільняти. Віддих її став зовсїм рівномірний... видно заснула.

Остаточно вдало ся йому звільнити свою руку. Хвилю остав ще при нїй, відтак тихесенько на пальцях вийшов з кімнати. Не будучи певним, чи вона вже досить міцно заснула, щоб не почула його відходу, він легесенько втворив двері, що вели до сїний і тихесенько висунув ся.

Колиж знова щасливо знайшов ся у своїй кімнаті, осторожно здіймив черевики і на пальцях підійшов до дверий, ведучих до Астиної кімнати, які були ще втворені

Заперши в собі віддих, вслухувавсь чи дійсно Аста міцно заснула, але хоч чув рівномірний її віддих, ще не мав відваги запирати сих дверий. Бояв ся, що замикаючи, скрипотом може її розбудити.

Але так був схвильований, що не мав сили на одному місцї встояти. Забуваючи про всяку осторожність, почав прямо бігати по кімнатї, думаючи себе тим заспокоїти.

Колиб тепер вдало ся Асті його побачити, жахнулаб ся виразу його лиця...

Із очий світила лють, ненависть та жорстокість. Від часу до часу лиш проблискувала якась трівога. Так і є... обняла його страшна трівога на думку, як се легко вона могла його намір відгадати!...

Його гидкий замір не удав ся.

Ся ніч мала його раз-на-все від неї увільнити а тимчасом, нещасний случай пробудив Асту та знищив всі так гарно уложені пляни на будуче! Се ще здвоїло його ненависть до ньої та добавило ще сили жажді пімсти!

— І що-ж тут почати? — роздумував він. — Чи відступити від свойого наміру тепер а заждати на ліпшу, догіднійшу хвилю?

Та через жалем викривлене лице прохопила ся дивна усмішка.

— Чи дійсно мавби всі свої гарні мрії посвятити задля сьої жінки? Чи мавби позбути ся того всього, що дотепер із таким трудом та нараженем самого себе здобув .. мавби всього відказати ся лиш задля дурної любови тої жінки? І се тепер, коли був вже так близько осягненя своєї цїли?

Заперечив головою.

— Ні, ні! — рішучо впевнив себе. — Хочу вернути до Єлени, але рівночасно хочу бути певний, що зі сторони Асти нічого не потребую обавляти ся! Я-б не міг знести того несупокою та тої обави, що вона кождої хвилї знова зможе появити ся передімною!

І чогож мавби я те все зносити? — питав себе — Аджеж вона мала гладку дорогу... одружене із ґрафом запевнювало їй будучність. Чомуж їй се не виставало? Чогож ще більше бажала?

Я-ж її остерігав, щоб менї в дорогу не входила! — наче звиняв ся перед самим собою. — Хтож їй винен, що мимо того вона ює таки здобула ся на відвагу!... В инший спосіб я не можу від ньої звільнити ся! Тут вона сама винна!

Із поблизької вежі озвав ся дзвін. Трету годину звішав. Подумав, що тепер вже зможе замкнути двері без страху, щоб його Аста зачула.

Замкнув, зважаючи щоб як найменше скрипіли. Відтак заложив фіранки та повісив зеркало, як було попереду. Коли вже все було на давному місці, Олекса таки в убраню положив ся на канапі щоб хоч з годину до раня міг ще проспати.

Сонце піднялось вже досить високо на небі й кидало свої ясні проміні крізь вікно в кімнату, коли остаточно прокинулась Аста й втворила очі.

Пригадала собі все те ,що зайшло минулої ночі й прийшла до переконаня, що Олекса говорив правду а те все було тільки сном. Сама до себе всміхнула ся із вдоволеня.

Вставши із ліжка скоро убрала ся й хотіла вийти з кімнати. Саме в той час почула перед своїми дверми голос Олеся — питав покоївку чи вона, Аста, вже зійшла на долину.

Чимскорше вийшла до нього, а коли, витаючись із ним, подала йому свою руку, Олекса неспокійно й допитливо глянув їй в очі, чи не догляне в них виразу недовіря та жалю.

Однак нічого надзвичайного не міг в її очах доглянути. Не було там нічого, що моглоб його застановити.

— Виглядаєш дуже блідий, Олесю! — сказала Аста, вкупі із ним сходячи в долину сходами. — Тобі треба було троха спочати.

Олекса силувано всміхнув ся!

Колиб вона знала причину його змученя, чи й тоді так чутливо дбала би о його спочинок?

— Сьої ночі я не був в силї й ока замкнути! — заявив. — Навіть і тоді, коли я від тебе пішов, Асто! Все менї здавало ся, що чую твій голос, що кличеш за мною й кілька разів я підходив до твоїх дверий, щоб впевнити ся, що ти спиш спокійно!

— Як же ти страшенно мусиш бути змучений! — із жалем кликнула Аста. — Може по снїданю положиш ся троха?

— Алеж нї! — спирав ся Олекса. — По снїданю піду на прохід, на свіжий воздух! Коли перейду ся троха, напевно стане менї красше! Се найскорше приверне менї рівновагу!

Так зійшли до їдальні й приказали подати собі снідане. Коли скінчили, Олекса пішов на прохід.

Вже було близько полудня, коли вернув із проходу. Аста, що виглядала його через вікно, всміхнена вийшла проти нього.

Зрана можна ще було доглянути у ньої змучене, але воно зникло тепер зовсім із її личка, що прямо вдоволенем та веселістю сіяло.

І Олексі прохід вийшов на добре. Тільки лице його дивно почервоніло а очі блистіли незвичайним та несупокійним вогнем. В цілому поведеню, а навіть в кождому рухови пробивав ся горячковий, дивний несупокій а рівночасно якесь роз'ярене.

Супроти Асти він був вельми ввічливий, майже сердечний та чутливий, але рівночасно виминав стрічу з її очима і був троха начеб встидливий.

Аста почувала ся бути так щасливою — що вже знова при ньому та що й він, як свято вірила, на все вже при ній остане — що того несупокою та журби у нього зовсім не доглянула.

Пішли разом на обід.

Після обіду Олекса взяв Асту до готелевої читальні. Сївши там побіч ньої, розповів їй, що рішив ся зараз після обіду оставити Відень, але не хоче їхати до Будапешту, як се спершу думав, а зате прямо до Медіоляну.

Аста чимало счудувала ся такою зміною наміру. Отверто йому заявила, що прямо не може поняти причини такої зміни, та жадає, щоб він пояснив її чому так робить.

Але Олекса легко заговорив її й виминаючи пряму відповідь так сказав:

— Побачиш, що вдячною мені будеш за се, кохана Асто! Будеш дуже вдоволеною, що я тебе туди повіз. Ся думка прийшла мені несподівано сьогодня при обіді, коли я сидів в одній каварні, читаючи ґазету, та вичитав, що на другий тиждень в Медіолянї має бути величаве артистичне свято, до якого то нечувані дотепер приготованя роблять.

Я подумав, що справді вартоб і нам туди поїхати, бо напевно ніколи вдруге не доведеть ся нам такого побачити! А варта-б із такої нагоди скористати, бо-ж вражіня

з таких обходів на ціле житє остають, а спомини про них неодну прикру хвилину в пізнійшому житю осолоджують та влекшують! Се капітал, що грубим процентом оплачуєть ся!

— Але я-б також Будапешт мала охоту побачити! — шепнула Аста нерадо.

— Коли ще схочеш звидіти також Угорщину, то й се зможемо зробити! — відпер Олекса. — Однак я переконаний, що після Фльорентії, Неаполю та Риму вже відхочеть ся тобі звиджувати Угорщину!

І дальше так вміло вговорював її, що остаточно переконав Асту. Вона щораз то більше захоплювала ся його думкою та живо у всьому притакувала.

— Зовсім годжу ся на все, що ти зарядиш, Олесю! — промовила, сердечно стискаючи його руки. — Я кождої хвилї готова до від'їзду!

— Який же ти добрий, Лесику, що так много думаєш про мене та що одинокою твоєю цїлею є розвеселити та потїшити мене! Коли подумаю про се, то встидатись мушу своїх попередних підозрінь супроти тебе, та вважаю, що сим я тобі страшну кривду зробила! Відтепер вже нїколи не буду сумнїватись в твою любов та вірність!

Олекса розглядав лежачий перед ним розклад їзди а опісля взяв до рук біржеві вісти, щоб лиш око в око із нею не стрічатись. Він бо відчував, що такого її погляду не в силї буде видержати.

Нарештї обізвавсь, все ще виминаючи її погляд.

— Коли годиш ся на се, дорога Асто, то чимскорше збери свої річи та готов ся до подорожі! За три годинї відходить поїзд в тамті сторони та я бажав би щоб ми могли ним виїхати! Маю дещо в містї полагодити, але напевно на час ще поверну.

Від давна вже Аста не почувала себе так щасливою та веселою, як тої днини.

Після відходу Олекси вернула до своєї кімнати і почала складати свої річи. Хотїла ще вложити свої рукавиці в скриночку, яку виймила із куфра, коли із них випав на землю якийсь папірчик.

Аста схилила ся, щоб його підняти, але в ту-ж мить як лиш його розвинула її лице враз змінило ся.

Була се довжна посвідка, яку їй графиня Евгенія Солмсберґ вручила. Аста задумала ся над тим з'обовязанєм. Нарешті випрямила ся й сама до себе заговорила:

— На всякий случай так ліпше! Але мушу поспішити, щоб перед Олесем ще до готелю вернути. Він не сміє дізнати ся, що я виходила куди!

Вдвоє скорше збирала свої річи; коли-ж скінчила, убрала ся до виходу. Від готелевого дверника дізналась про адресу одного із найбільших банків й туди сейчас пішла.

В чверть години пізнійше добігла до банку й попросила завести її до приватної канцелярії директора.

— Прошу ласкаво переховати сю коверту враз із сими тут грішми! — заявила Аста, сідаючи напроти банкира. — Мають вони остати у банку доки їх звороту не зажадаю. Коли-ж до року по них не зголошу ся, то прошу їх передати на фонд місцевих бідаків — нехай заряд ужиє їх, як самий вважати ме найкраще!

Що до сьої коверти, яку також тут оставляю — добавила — прошу, після того самого часу її втворити. В сій коверті буде друга заадресована; прошу сейчас її вислати на подану там адресу!

Коли-ж би стало ся так, що я сама не змоглаби зголосити ся а прислала кого другого за тим, то оставляю у вас, пане директоре, половину отсеї візитної карточки! — розпорядила Аста на всякий случай. — Вручите післанцеви гроші і коверту, коли він викажеть ся листом із моїм підписом та другою половиною картки, яка із оставленою у вас половиною одну цілість буде становити!

Се сказавши вручила банкирови, старшому вже чоловікови, попередно вже в готели запечатану коверту й вичислила банкноти, що поважну суму становили й передерла візитну карточку на дві половині, з яких одну йому передала, другу же сама старанно заховала.

Банкир дав їй посвідку на зложене добро.

Так поладнавши свої справи, Аста попращала банкира й вийшла.

Спішила до готелю, скілько їй сил стало та в самий час наспіла, бо після якої хвилї і Олекса вернув.

Але поки пішов до її кімнати, найперше зайшов до

своєї і там сховав у свою ручну торбу деякі річи, які очевидно тепер у місті накупив.

Дивна усмішка з'явила ся на його устах, коли замикав на ключ торбу та ключ ховав в кишеню. Зробивши се, пішов до Асти.

В годину пізнійше були вже готові та їхали на стацію.

Приїхали саме в пору перед від'їздом поспішного поїзду. Олекса мав ще настільки часу, щоб купити дві карті та враз із Астою сісти до зелізничого воза.

Їхати мали першою клясою.

Всідаючи до одного воза, Олекса доглянув, що там вже двох якихсь мущин сиділо, то-ж скоро вернув ся.

Рукою кивнув на кондуктора і всуваючи йому в руку чималий гріш, поспішно говорив:

— Я-б просив знайти мені окремий переділ, бо хотівби самий лиш із сею панею їхати!

Кондуктор піймив о що ходить, але здвигнув раменами.

— Дуже мені жалко, ласкавий пане — заявив він — але в першій клясі...

— То дайте другу! — перебив Олекса нетерпеливо.

Кондуктор поспішив чимскорше вдоволити бажаню так достойного добродія, за якого вважав Олексу. А коли вже замикав двері за всідаючими, кликнув його ще машиніст, щоб розпитати про деякі службові справи.

Олекса примістив свою торбу та ручні вязанки Асти, а тоді раз ще приступив до вікна та виглянув на двір.

Побачив якогось мущину, що в найбільшому поспіху гнав до поїзду та прямо до воза, де він із Астою примістив ся.

— Тут вже нема місця! — кликнув Олекса.

Рівночасно дав ся чути звук трубки головного кондуктора.

— Готов! Рушай.

— Пане кондукторе, живо! Друга кляса — кликав розпучливим голосом новоприбувший, бігаючи вздовж поїзду.

Та в ту-ж мить проніс ся разячий свист паровика.

— Друга кляса, друга! — кричав подорожний, а гру-

бі каплї поту на чоло йому виступили. Був лихий та в розпуцї.

— Запізно! — відпер кондуктор. — Наколи ще доконче мусите їхати, то скачіть сюди!

Се сказавши, живо втворив двері до воза третої кляси, всунув туди подорожного й нетерпеливо замкнув за ним двері.

Так той щасливо дістав ся до поїзду, чого перед хвилею самий навіть не надіяв ся.

Рівночасно рушив поїзд й виїхав із двірця, а в кілька хвилин пізнїйше гнав вже передмістями в даль. Незабаром пропав з очий серед мраки.

Олекса зітхнув з полекшою а впавши на подушки сидженя, сердечно притиснув Асту до себе.

Її голова сперла ся об його рамя, рука її спочала в його долонї... молоду сю жінку проймало прочуте невисказаного вдоволеня.

Як давно вже тому... як давно, коли таку роскіш відчувала! Здавалось їй, що то вже цїлі віки минули від часу, коли вони чутливими поглядами могли між собою розмавляти та коли їхнї серця живо ковтали, взаїмну любов відчуваючи.

Скілько то вона від того часу перетерпіла! Скілько то нещастя посипалось її на голову... Всього прямо годї счислити та розповісти!

Вона вже нераз гнула ся під напором розпуки а житє своє вважала тягаром, до ношеня якого сил їй вже не ставало! Сама не знала що почати з собою... була близькою самовбійства...

Тепер же те все видалось їй тільки прикрим сном. Всї ті погані спогади розвіялись наче ті сухі листочки із осїнним вітром, коли її щастє знова всміхнуло ся, коли щасливійша минувшина, яку вже вважала страченою, ще раз до ньої вертала...

— Лесику! — шепотїла вона, горячими та благаючими очима вдивляючись в нього. — О, яке то прекрасне житє побіч тебе, як невисказано солодкою є кожда хвилина з тобою!

Ах, якаж я щаслива, що тебе знова здобула. Як же милим здаєть ся менї житє, відколи знаю, що ти до мене, виключно до мене та раз-на-все вже належиш!

Скілько я витерпіла через тебе! Кілько разів я своїми сльозами свою постіль зросила! Кілько ночий я недоспала, думаючи, що ти відвернув ся від мене, що любов твоя до мене зовсім вже погасла!...

Тепер же ті всі тіни пропали! Тепер сонце знова ясно засіяло на небі... Тепер ти знова мій, Лесику! Ти мій коханий, дорогий, єдиний!... Ти для мене є всім на землї!...

І в такому захопленю підняла ся на пальцях, закинула рамена йому на шию й почала його лице горячо й пристрасно обціловувати. Була наче божевільна — здорова думка її відступила. Вся, довго придавлювана любов та чутливість прокинулись з незмірною силою.

Він же легенько погладжував її по волосю та по лици, але поза се нїяк не відповідав на її пестощі.

Вона одчак в під'охоченю зовсім не звернула на се уваги.

— Ти не хотїла менї вірити, Асто — відказав, незамітно всміхаючись, рівночасно рознимаючи кругом його шиї обвиті її рамена — що при тім всім, що я робив, мав я на думцї все лиш наше щастє а нї що иншого! — Щоб забезпечити нашу будучність, прийшлось менї не на одну небезпеку наразити, а ту небезпечну гру розпочав я тільки тому, щоб запевнити тобі безжурне житє. Колиб я був програв в сьому бувби впав на самий спід страшної пропасти, бо-ж за свій очайдушний поступок прийшлось би було менї довгою вязницею відпокутувати! — Розуміє ся, що після того я сподївав ся чогось більше, та тут моя безмірна любов до тебе, присилувала мене позбути ся наміру довершеня моєї цїли. Ся любов була причиною що привела мене до того, що я піддав ся твоїй волї, послухав тебе й пішов в слїд за твоїми забагами!

Говорив се півголосом а в його мові пробивав ся в початку лиш легесенький докір.

— Бачиш тепер — говорив він дальше, коли вона не обзивала ся — як ти мене скривдила сим браком довіря із твоєї сторони. Тепер хиба сама бачиш як мало ти мене знала... Но, скажи сама: Чи пізнала ти вже як безпідставною була твоя заздрість?

В Астиних очах блиснули дві великі тяжкі слези й запинили ся на повіках.

— Даруй менї, мій найдорозший — вишепотїла крізь корчем стиснені уста — прости! Ах, я знаю, що я мучила тебе, але повір менї, що се нїколиб не мало місця, колиб я тебе не любила так тяжко! О, се лиш моя безмірна любов, була причиною моїх та й твоїх терпінь.

Сказавши се, спустила в низ голову й довший час так мовчки остала. Звільна вспокоювала ся буря, що так страшенно товкла ся у її души.

Чи-ж би Аста заснула?

Чого-ж так довгий час сидїла неподвижно? Чому-ж нї словечком не відозвала ся?

Олекса також сидїв спокійно, нї з місця не рухаючись, та не перебиваючи тишини. Лиш час від часу по його лици пробігали дрожаня, вказуючі на нервові подражненя, а в його очах загорів якийсь дивний вогонь.

Очевидно якісь дивні, дикі думки повставали в його голові.

Нараз Аста порушила ся троха.

Шелест, викликаний її порушенєм, вирвав його із задуми. Олекса схопив ся, наче зі сну пробудив ся, і скоро підняв ся. Се й Асту привело до того, що вона підняла голову й порушилась взагалї.

Олекса піднявсь та сягнув по торбу, яку передтим положив був в сїтку, під стелею воза. Втворив торбу й виймив із відтам дві невеличкі вином наповнені фляшки, а також і дві чарки.

— Ось, маєш, Асто! — Напий ся троха вина! — сказав підносячи одну чарку, яку тільки що налив.

Вона витягнула руку по напій.

Як дивно блистїли його очі, коли підносив вино... як же трясла ся рука, в якій тримав чарку!

Аста сягнула по чарку, але рівночасно жахливий крик вихопив ся із її уст.

Чи тому, що його рука трясла ся, чи може вона не досить уважно брала чарку й потрутила його — досить що частина питва вилилась їй на спідницю.

Але за хвилю вона вже сміяла ся, бо шкода була невелика, й вона вихилила решту напою із чарки аж до самого дна.

Немов не звертаючи уваги на неї, Олекса втворив

другу фляшку і наповнив другу чарку для себе та зараз випив.

— А що ти маєш, мій дорогенький? — спитала Аста всміхнувшись. — Чому й мені не даш вина із твоєї фляшини?

Ні слова не відподаючи Олекса налив їй в чарку вина кілька крапель і подав з поворотом.

— Напий ся і мойого вина, моя дитино, може се тобі ліпше посмакує — промовив, і ледви замітна тінь усмішки пробігла по його лици.

Вона випила й се, що їй подав, але зараз почала трясти ся, наче в пропасниці.

— Бій ся Бога, Лесю! — крикнула — дай мені скоро із тамтої фляшини, щоб забити той прикрий смак після твойого вина!

Він зробив, як вона бажала, із неприродним майже поспіхом. Наповнив їй чарку аж по береги та, підчас коли вона пила, він прижмурив повіки та затикаючи фляшину, приглядав ся їй.

Отже він добре зробив, що не давав їй пити із тої фляшини, що самий пив, коли вона так дуже не любила смаку того вина, що він любив пити! Видно мусів про се вже знати й дав їй лиш трошечки тому, що напирала ся. Не сподівав ся що й тих кілька краплинок так на неї подїлає.

А може знав про се?

Бій ся Бога, як же ти можеш пити таку гидоту? — кликнула Аста, вихиливши другу чарку й стрепенула ся ще на згадку тамтого дивачного напою, яким її почастував на власне її бажанє.

Олекса сміяв ся із того жарту, що вдалось йому вчинити.

— Но, не можу сказати, щоб мені се так дуже смакувало, се правда — відповів — але радше волію се, чим то солодке вино, якого пілкнути я не в силї. Ти-ж знаєш, що я ніколи не любив солодкого вина. Але, будь-що-будь, здається мені, що в готели, де я казав наповнити сї фляшини, мусїли помилити ся — я мав — сей...

Спинив ся нагло, як лиш поглянув на Асту.

Що то стало ся?

Адже перед хвилею була ще така оживлена та всміх-

нена, звідки-ж її лице нагло так дивної барви набрало?

Лице виражувало велике змучене, тіло все наче обвисло. Всіх сил докладала, щоб побороти се велике знесилене. Однак сила волї ослабала, повіки закрили очі. Останком сил із трудом великим ще раз втворила очі й остовпілим поглядом, в якому зовсїм застиг давний блиск, глянула на нього й вистогнала:

— Мій коха — ний — — менї так — — не — —

Більше не була в силї сказати. Хитнула ся і впала на подушки.

Чомуж Олекса не кинув ся її ратувати? Чому других не покликав на поміч?

Чи може йому також що стало ся?...

Дивна тишина наступила в тому переділї.

Олекса сидїв напроти неї на тому самому місцї, яке займив ще тодї, коли здїймив був свою торбу і так позістав аж до тепер.

Вдивляв ся в неї. Був блїдий, наче мертвець, а то ще страшнїйший, із очима вилїзлими на верх. Не ворухнув ся із місця й дух запер в собі.

Нарештї він поволи підняв ся й приступив близше, так що станув прямо над нею.

Похилив ся зовсїм низенько й надслухував, чи вона ще дихає.

Її віддих був ледво що замітний — так дуже слабий.

Так перестояв кілька хвилин. Колиж опісля знова випрямив ся вираз його лиця зовсїм змінив ся.

Видна була в ньому, наче якась чортівська злобна радість.

— Се було найтруднїйше! — шепнув самий до себе — все инше піде менї без труду!

Нараз задрожав.

Відозвав ся різкий свист паровика, перебиваючи рівномірний туркіт колїс.

Мимохіть подивив ся допитливим поглядом на Асту, наче-б обавляв ся, що вона може пробудити ся.

Відтак випрямив ся.

Рішучим рухом обіймив задубіле її тїло й посадив в кутї переділу так, що виглядала, начеб сидячи заснула! Опісля знова втворив свою подорожну торбу, виймив із ньої велику штучну сиву бороду й таку саму перуку та в

кілька хвилин пізнійше сидів вже напроти Асти так зовсім змінений в тій характеризації, що здавало ся начеб то був зовсім якийсь инший, старенький чоловік, а не він.

Виймив годинник.

За дві мініти поїзд має станути. Після того має їхати без перерви цілих пять годин.

А в одній із тих годин...

Знова проймаючий свист. Поїзд звільняв постепенно, стиски надавляли колеса.

Олекса підіймив одну занавіску із вікна, яку передше був спустив й виглянув через вікно на двір.

Перед ним була освітлена стація, а там проходжувало ся не богато людий. Над собою держали розпростерті парасолї.

Падав дрібний дощик.

Олекса був вдоволений із того.

— Тим ліпше! — шепнув — зелїзничники ходити муть із піднесеними в гору ковнїрами та тим менше видїти муть!

Поїзд спинив ся; зелїзничні та почтові урядники бігали впоздовж поїзду то в одну, то в другу сторону.

— Одна мінута! — почув Олекса виклик кондуктора й побачив, як немногі, вижидаючі на поїзд люди, спішили займити свої місця в переділках.

Спустив занавісу — поїзд вже мав від'їздити — коли се неспокійно підняв голову.

Почув голоси:

— Нї, нї! Вже нема часу! — говорив кондуктор — чому не остаєте в свойому переділї?

— Анї не снить ся менї! — відповів другий голос, що Олексї видав ся знаним. — Втворіть ось тут! В мене білет другої кляси й не маю охоти тут тиснути ся. Хочу переспати ся, мій приятелю, а із досвіду знаю, що на мягких подушках спить ся красше, як на твердих лавках.

Очевидно хтось домагав ся, щоб його впустили до переділу другої кляси і се якраз туди, де сидів Олекса.

Йому було се дуже не на руку, однак не знав як сьому перешкодити. Надумував ся, що почати, коли вже побачив, що все надармо.

Олекса не знав хто се зробив, але досить що втворили ся двері і той самий добродій, котрого у Відни ще

перед самим від'їздом поїзду кондуктор всунув до переділу третої кляси, всів тепер до того самого переділу.

В слідуючу хвилину заперто двері із зовні, проніс ся різкий свист паровика і поїзд рушив дальше.

Олекса не рухав ся із місця — не відповів навіть на поздоровлене прибувшого. В його грудях горів дикий вогонь, незмірна ненависть до кондуктора за се, що не перешкодив тому третому сісти до того самого переділу.

Так само злив ся на новопришелця.

Чи-ж би тепер знова мало ся не вдати йому? Так живо й легко йшло все дотепер — чи-ж в послідній хвилї мавби йому сей чоловік все помішати?

Новопришельцеви здало ся що тих двоє подорожних спало або не хотїли звертати уваги на нього, тому він розложив ся в другому кутї переділу й спокійно та вигідно заснув також.

Пів години проминуло а в переділї нїхто не ворухнув ся. Поїзд гнав щораз дальше, села й міста минаючи з поспіхом, понад берегами рік та понад пропастями перелїтаючи із тим самим незмінним, рівномірним туркотом.

Нараз Олекса почав рушати ся, начеб то пробуджував ся. Відтак підняв ся, протягнув ся здорово, глянув немов здивований на того незнакомого чоловіка в кутї, гейби не знав про се, що хтось є ще в переділї.

Глянув на дрімаючого в кутї подорожного й витягнув годинник із кишенї. Бистре око булоб сейчас доглянуло як він страшенно поблїд. Відтак уважно глянув на Асту, що без руху лежала на подушках, а тодї, начеб то нїчого не зайшло, підняв занавіску з вікна й через хвилю вдивляв ся в темряву ночі. Після якогось часу знова спустив занавісу.

За хвилю почав чогось шукати в своїй торбі.

— Даруйте що перебиваю — звернув ся до того новоприбувшого — чи ми вже минули місто Д. . . .?

Запитаний, розбуджений звуком його голосу, схопив ся з перестрахом.

Олекса вдавав, що тепер доперва зрозумів, що зі сну його збудив й пару разів перепрашав за те, що йому перебив спанє, після чого доперва повторив своє питанє.

Подорожний витягнув тепер доперва свій годинник а поглянувши відповів:

— О, ні! Ще маємо добру годину часу! За годину доперва пічнуть ся яруги та пропасті Д. . . ., що тягнуть ся майже до самого міста.

Олекса дуже ввічливо подякував й вернув на своє місце. Тамтой же другий витягнув тепер із своєї торби фляшину й хотів напити ся — однак на своє здивоване завважив, що майже порожною була.

Злий сховав її знова в торбину, коли се Олекса підняв ся й, сягаючи по свою торбу, відозвав ся:

— Бачу, що ваш запас скінчив ся. Може позволите моєї?

Се сказавши, витягнув свою фляшину й чарку й услужно підійшов до незнакомого.

Йдучи подумав.

— Чи самий чорт мені помагає, що за одним махом й друга жертва лїзе мені в руки?

Не чекаючи відповіди налив повну чарку.

Тамтой приймив з подякою поданий собі напій, випив відразу й вернув чарку запевняючи, що вино йому дуже смакувало.

Олекса сховав фляшину й чарку знова у торбу й поставив на верх ,у сітку. Відтак звернув ся до свойого товариша подорожі, що спер ся на подушки сидженя.

— Коли не помиляю ся, то кондуктор всадив вас до третої кляси? Ви, бачу, надбігли вже в послїднїй хвилинї, коли поїзд рушав із стації.

Тамтой не відповів. Замкнув очі й непорушно сидїв в кутї — голова його повисла безсильно на грудь.

Олекса уважно приглядав ся йому.

Чи він спав?

Став перед ним кілька мінут з місця не рухаючись, вижидаючи який буде наслїдок напою.

А тепер лице його викривила чортівська усмішка.

Тихесенько, на пальцях, підійшов ще близше, похилив ся над ним, як передше над Астою, та прислухувавсь чи він ще дихає.

Довший час так стояв над ним прикладаючи ухо то до його уст, то знова до грудий, наслухуючи, чи ще бєть ся його серце. Коли-ж підняв ся й випрямив, лице його виражувало велике вдоволенє.

— Сей самий влекшив менї цїлу справу! — шепнув.

— Ніколи мені навіть не снило ся, що все так гарно піде, що се буде можливе. Но, но, але тепер до роботи!

Се сказавши відвернув ся до Асти.

Майже скамянів зі страху, коли доглянув, що вона незначно почала ворушити ся. Очі свої із жахом вліпив в Асту, лице його збіліло наче стіна.

— Чи-ж би се було можливе? — Аста відживає? — Не смію до того допустити! — впевнив себе. — У всякому разі вона ще не цілком пробудила ся!

В одну мить станув при шклянних дверах переділу й спустив вікно, потім вихилив ся й щось то пробував то з одної, то з другої сторони коло замку й затріску.

Трівало се не довго — замок попустив.

Він знова всунув ся до середини. Жовте світло лямпи впало на його лице й освітило його дивним світлом.

Чи були се черти чоловіка?

Чи вираз лиця людини мігби в короткому часі так дуже змінити ся?

Вікна вже не підсував.

Свіжий воздух подув на неї — вона почала протягати ся. Глубоке, трівожне зітхнене вихопило ся із її грудий, але очі все ще мала замкнені.

Олекса присївсь до ньої й раменем обняв її впів.

— Асто найдорозша, Асто! — кликав — пробуди ся!

Поглянув на годинник.

Пять хвиль ще, тоді буде початок. Із разу ліпше почати, може скорше вдасть ся.

— Опамятай ся, кохана Асто, збери свої сили! Незабаром вже поїзд стане — говорив дальше — тоді висядемо! Вийдеш на чистий воздух, то красше тобі стане!

Вона тихим зойком відповіла.

Може й чула, що він говорив, але була так одурманена, що не вміла відріжнити слів й не розуміла ще їх значіня.

Нарешті втворила очі. Сонним, замраченим поглядом подивилась на сидячого побіч ньої мущину.

Закрила рукою очі.

— Якаж тяжка моя голова! — шепнула. — Що-ж се мені стало ся — якось мені так тяжко — чогось мені страшно так!...

Спустила руку, якою заслонювала собі очі та аж тепер його пізнала.

— Памятаю лиш одно — сказала — ти дав менї напити ся того вина та й самий ти пив. Потім — кінчила слабим голосом — нагло почала менї голова тяжіти, все кругом закрутило ся...

Але він перебив їй.

— Нї, нї, моя кохана — промовив живо якимсь придавленим та захриплим голосом — сумнїваю ся, щоб се мало що спільного із тим, що ти пила вино. Памятай, про се, що ти вже вчера була не зовсїм здорова, а потім той тяжкий та прикрий сон послїдної ночі — памятаєш? Се певно дальший тяг того самого! Як лиш доїдемо на місце, покличемо лїкаря й порадимо ся, що з сим робити!

А тепер ходи, моя найдоросша, станеш собі при втвореному вікнї, свіжий воздух тебе протверезить! Ходи! Побачиш, що нічний воздух добре тобі зробить!

Се кажучи, хотїв її підвести. Але вона, видно, не мала ще настілько сили, щоб підвести ся, або може що иншого було із ньою?

Коли він вдруге діткнув ся її, вона якось зі страхом кинула ся й відвернула від нього із якимсь обридженєм.

— Нї, нї! Не хочу до вікна! — кликнула в голос й витягнула в гору руки наче до оборони.

Дрощ пройшов всїм її тїлом.

— То може ще вина тобі подати?

— О нї, вина не хочу! Лесю! — кликнула, рішучо заперечуючи головою.

Рівночасно поглянула в його лице.

Боже великий! Лесю! Як же ти виглядаєш? — кликнула нараз в страху.

Чи не був се погляд божевільного? Як же страшно він дивив ся!

— Що тобі стало ся? — спитала ся.

— Се тобою я так зажурив ся! Се страх відбив ся на мойому лици! — вистогнав тремтячим голосом. — Ходи! Будь розумною та послухай моєї доброї ради! Кілька хвилин подихаєш свіжим воздухом а все пройде — побачиш, нїщо із того не лишить ся!

Чи се його вогнистий погляд, манячий наче той блуд-

ний вогник, чи може що иншого подїлало на Асту — досить, що вона підняла ся.

Чи прочувала нещастє?

Чи обавлялась його?

— Лесю!...

— От, бачиш, так! Свіжий воздух тебе протверезить, отрясеш ся... скоро...

Станув зараз перед ньою, так, що не могла відступити від вікна на середину воза.

З одної сторони він, з другої двері — а поза ними страшна, чорна ніч й темрява.

Вона бачила се, але бачила побіч себе також того чоловіка із дико викривленим лицем, тонкими безбарвними устами, з чертами, яких вираз в ту хвилину був страшний, прямо відражаючий.

Правою рукою тримав двері, об котрі вона сперла ся цїлим тягаром свойого тїла.

Олекса напирав на неї всїм своїм тїлом та що раз дальше посував її до дверий.

Подорожний лежав в кутї безпорушно — його голова ще низше повисла.

Поїзд посував ся вперед з незвичайною скорістю зараз понад глубокою пропастю.

— Бачиш онті світла, Асто? Там вже поїзд стане, там цїль нашої їзди!

Вона мимохіть відвернула ся в ту сторону, куди він вказував.

— Так — добре — ох, як же я бою ся — я-б хотїла... — Лесю! — — Леси — — —

Серце роздираючий крик прошив воздух, двері проділу втворились нагло і ось Олекса знова їх замикав.

Місце, де стояла Аста, було пусте.

На подушках, в кутї проділу лежав той незнакомий подорожний.

Поїзд гнав, із незмірною скорістю прошиваючи темряву ночі, все дальше й дальше на полудень.

Дощ все ще падав.

Обслуга зелїзнична мусїла піднимати ковнїри своїх плащів.

Се якраз добре.

Все нараз скінчило ся...

РОЗДІЛ CXXI.

О СВОБОДУ.

Вже від кількох днів безперестанно граф Солмсберґ блудив по лїсї, що лежав недалеко від його посїлостий.

Тої самої днини, коли то втїк із замку, щоб схоронити ся перед увязненем, що тодї йому грозило, забіг в той лїс та через довгих кілька годин там ховав ся. Доперва, коли почало смеркати, він осторожно вийшов із своєї криївки та, розглядаючись на всї сторони кругом себе, в страху, щоб його не спостережено, наче злодїй або убійник, підкрав ся до зелїзничої стації.

Не висуваючись із темряви, стояв так довший час та, із віддалї приглядаючись рухови, надумував ся, чи зможе рішити ся втїкати найблизшим поїздом, що незабаром мав виїхати.

Але мав щастє, що не рушав ся із місця та не сповнив свойого наміру.

Незабаром бо підглянув, що тих двох тайних аґентів, яких бачив наближаючих ся до замку Солмсберґ, стояло тепер на боцї та пильно слїдили за всїма подорожними, що всїдали до поїзду.

Під охороною ночі пустив ся пішки до найблизшого місточка, щоб там у якого міняйла роздобути за невеликі гроші яку иншу одїж, в яку мігби перебрати ся.

В иншому убраню а тимбільше під охороною штучної бороди, яку з'умів десь роздобути, змінений не до пізнаня, та певний того, що хиба вже нїхто не зможе його пізнати хочби й за дня вихилив ся із своєї криївки, почув ся троха свобіднїйше. Однак вроджена йому боязливість, а до того ще докори нечистого сумлїня все ще здержували його від того, щоб вибрати ся в дальшу по-

дорож зелїзницею. Все ще бояв ся, що помимо зміни цїлого свойого вигляду все таки хтось зможе його пізнати.

Довший час ще здержував ся, аж остаточно рішив ся піти пішки до одної меншої зелїзничої стації віддаленої добрих кілька миль дороги від того місця, де ховав ся, і там доперва сїсти на поїзд, що мав його завезти на безпечнїйше чим се місце.

Прибув туди доперва під вечір, смертельно змучений, та несміло вступив до одного із шиночків, щоб там підкріпити чимбудь своє знеможене тїло.

Ненарочно його око спинило ся на якійсь часописї, що там лежала на столї та механїчно якось, прямо без наміру читаня, витягнув по неї руку. Живо пробігав очима стовпцї того дневника, коли се нараз його очі майже на верх вийшли а на смертельно блїдому лици в одну мить відбив ся безмірний жах.

От, зовсїм замітно був там видрукований стежний лист, пошукуючий ґрафа Солмсберґа. Прочитав його раз і другий а відтак ще раз почав від початку читати, немов стараючись на віки затямити собі кожде найдрібнїйше слївце.

Нарештї дневник висунувсь із тремтячої його руки і впав на стіл а коли послугач приніс йому замовлену перекуску, було для нього майже неможливим пілкнути хоч би кусок із того, що перед ним стояло.

Що тепер?

Чи супроти такого стану справи міг думати про дальшу втечу? Чи не схоплять його вже в однїй із найблизших годин?

Несупокій, будучий вислїдом злого сумлїня, обняв його знова. Сама думка про се, що можуть його вхопити та придержати проганяла із його душі супокій та розвагу.

Колиб так яким способом міг роздобути другі паперi, може бувби певнїйший себе.

Може годину, або й довше, надумував ся й голову ломив собі над тим, що слїд би тепер зробити. Нараз якась радість блиснула в його очах. Аджеж він вдома, в огнетревалій касї, переховував папери старого Бернарда, бувшого свойого слуги, що вже два роки тому помер на

замку Солмсберґ. Колиб якось міг дістати ті папері — тоді, колиб його навіть і придержали, як підозрілого, він мігби увільнити ся від напасти.

Але як дістати ся до тих паперів? Чи мігби поважити ся вернути до замку?

Довгий час сидів так в корчмі, сперши голову на руки й тяжко задумав ся. Забувшись, навіть недоглянув того, як поволи в корчмі стало глітно. Після цілоденної роботи сходили ся туди селяни, та позасідали кругом столів, голосно розмавляючи. Доперва, коли сіло кількох молодих парубків при тім самім столі, ґраф вирвав ся із задуми.

Побачивши кругом себе так богато людий, ґраф став неспокійний, бо здавало ся йому, що кождий чоловік, який лиш глядить на нього, бачить в ньому того злочинця, за яким стежними листами шукають. Тому живо вирівнав свій рахунок й зараз вибрав ся із корчми.

Тепер мусів змінити свій попередний намір, щоб із сього місця вибрати ся зелізницею в дальшу дорогу, а зате подумав про се як би то найскорше дістати в свої руки потрібні йому папері. А хоч ще не рішив що та як робити, то все-ж таки вертав до замку.

Колиб же ще раз вдало ся йому дістати до замку, колиб ті папері дістав у свої руки, тоді мігби сміло та безпечно на котрій будь стації сісти у поїзд, бо тоді мігби бути певнійшим, що так лекше висмикнеть ся перед правом.

Та в міру того як наближав ся до своїх посілостий, тим сильнійше було його рішенє закрасти ся в ночі до замку, а діставши ся до своєї кімнати, вибрати із каси потрібні папери, що одинокі могли йому принести ратунок.

Вже північ наближала ся, коли він знайшов ся недалеко власного замку, до якого мусів підкридати ся наче який злодій.

Довгий час стояв подальше від головної брами й мутним оком глядів на ту пишно знимаючу ся будівлю — гніздо своїх предків. Гірка усмішка появилась у нього на устах, коли подумав про се, яким способом їхній нащадок мусить наближати ся до колиски свойого роду. Як

злочинець, серед ночі, тихо та хильцем, повний трівоги, щоб його хто не побачив, мусить туди закрадати ся.

Чи се не образ Евгенії піднимав ся тепер в глубині його душі та шепотів йому:

— Ось кара небес для тебе, ти вже давно хиба заслужив на се!

Скрегочучи зубами старав ся позбути таких прикрих думок, що його пригнітали, а думати про самооборону.

— Чейже не остає мені що иншого робити — оправдував себе, а дрощ аж потрясав його тілом — коли хочу мати сї папері, то мушу конче дістати ся до середини.

І зараз втворив бічну фіртку до парку ключем, що мав при собі. Осторожно ховаючись поза дерева перекрадав ся на дорогу, що вела до палати.

Коли по хвилї станув при брамі, яку звичайно тільки слуги вживали, серце затовкло ся так сильно, що мало не пукло й страшний гнів пірвав його на думку, яке понижаюче було се, що він робив.

Він, що донедавна панував тут, в сїм замку, тепер закрадає ся до середини задним входом...

Цікаво було йому, чи Аста ще вичікує його. Надумував ся чи не побачити-б ся із ньою та намовити її, щоб враз із ним втїкала.

На згадку про се, мало що вголос не зареготав ся. Аджеж міг знати що на таке предложенє Аста прямо в лице йому сміялаб ся. Вона рівнодушно оставить його на паству недолї, його, злочинця, стежними листами пошукуваного!

Кілька хвиль стояв так спертий об одвірок й тяжко дихав, аж остаточно сягнув до кишенї по другий ключ і всунув його в дірку замка.

Втворивши й ті двері станув в темних сїнях й осторожно прислухувавсь, чи хто не зачув його, та не ворушить ся в замку. Після того, заспокоєний троха, на пальцях пішов сходами в гору.

Дійшов до горішних сїний.

В сїнях блимало слабе світло. Ґраф живо підкрав ся до дверий, що вели до його канцелярії.

Тепер стояв побіч них. Потиснув замок й станув на порозї своєї кімнати.

Темрява обняла його.

На щастє мав при собі кресиво й легко прийшло йому добути світло.

Із світлом в руці підійшов до двораменного свічника.

Запалив свічки.

Ясне проміне розійшлось по кімнаті, а рівночасно наче камінь ізсунув ся із його серця, бо темрява завсігди його давила.

Відітхнув свобіднійше.

Глянув на вікна — не були щільно закриті. Як же легко могло се світло зрадити його! Аджеж воно мусіло ярко сіяти із вікон серед так темної ночі!

Із поспіхом підбіг до вікон і тихо, без стуку, спустив фіранки так, щоб світло не продирало ся із кімнати.

Потім відвернув ся.

Аж тепер взяв ся втвирати зелізну касу. Чортівський вираз побіди відбив ся в блідих, пережитих чертах його лиця.

От ще кілька хвилин — потішав себе — а тоді зможу безпечно пустити ся в дорогу.

Зараз же пригадав собі що там є ще й другі вартісні папері, які рівнож мігби забрати із собою, а вониб йому тепер чимало придали ся.

З поспіхом звернув ся до скриночки із грішми, втворив ключиком, що мав при собі на колїсцяти, й почав перешукувати в ріжних перегородках, яких чимало було там в касі.

Кілька золотих, які там знайшов, а також паперові гроші в поважній сумі, сховав чимскорше в кишеню, а відтак виймив скіряну торбу, в якій переховував ріжного рода урядові папері.

Підійшов живо до стола, де горіли свічки, втворив торбу, нахилив до світла, та почав перекидати папері, шукаючи чогось.

Нараз врадуваний підняв ся. Знайшов се, чого шукав! Розіклав ті папері перед собою, перечитав, щоб переконати ся й запевнити, що се ті самі, а тоді сховав до нагрудної кишені.

Відтак торбу із паперами заніс знова до каси й почав ще дальше за вартісними паперами шукати.

Із горячковим поспіхом та нервовим несупокоєм, не

памятаючи де то їх встромив, перекидав все, що там було.

Тихі проклони виривались із його уст, коли все ще не міг знайти, чого шукав. Перекидав все майже до гори ногами, а тим самим ще тяжше було знайти.

— Алеж се немислиме, щоб того не було! — злостив ся шукаючи надармо. — Тут мусить бути! Аджеж я мав те все у своїх руках лиш кілька тижнів тому в зад! Дежби заділи ся? — Хиба що хто в міжчасі перекидав тут! — і думка ся здержала його на хвилю.

Знова почав перешукувати, при чім кілька паперів впало на землю, чого він однак не доглянув. Послідна крапля крови втікла десь із побілілого лиця, очі вийшли із лоба — і нервове дрожанє його уст змагало ся в міру того як довше ще шукав без ніякого успіху.

Нараз — от ще троха а бувби в голос скричав із радости, так втішив ся тим, що побачив — знайшов ті папері. Один погляд переконав його, що се ті самі, яких шукав і вдоволений та врадуваний сховав їх до тої самої кишені.

Із поспіхом схилив ся, щоб підіймити ті папері, що — як тепер доперва заглянув — мусіли йому при перешукуваню випасти і знов вкинув їх до середини, щоб не врадили, що хтось тут хазяйнував.

Опісля замкнув касу і глубоко, але із очевидною полекшою, зітхнувши, випрямив ся, обтер потом зрошене чоло і свобіднійше вже розглянув ся у своїй кімнаті.

Безсильний гнів обняв його, коли згадав, що може в послідне тепер тут находить ся, що вигідний сей, роскішно уряджений кутик мусить раз-на-все покинути та що всіма погорджуваний та правом пошукуваний відтепер буде мусів безвпинно з місця на місце покрадьки переносити ся, не зазнавши ні хвилї супокою.

Відчув тепер доперва свою безмірну легкодушність, тепер пізнав що самий своє щастє запропастив на віки, що стоїть над пропастю, якої чорна, непроглядна глибінь викликує у нього зовсім зрозумілий заворот голови.

Його доля була непевна.

А в туж саму страшну хвилю почув горяче бажанє, щоб один хоч раз ще побачити Асту, тепер коли отсе ненарочно знайшов ся так близько коло ньої.

Лиш дві кімнаті були межи ними.

Там вона спала собі зовсім спокійно і — хтож годен знати — у сні може бачила його!...

Хтоб міг підглянути, колиб він тепер закрав ся туди, а діставшись до ньої незамітно, одним лиш поглядом її заздрівши, свою тугу заспокоїв?

А може вона пробудить ся тоді? Може вдасть ся йому перемовити її, щоб враз із ним пішла, особливо коли їй скаже, що має достаточно средств, щоб деинде провести житє спокійне, без журби о недостатки?

З поспіхом випрямив ся та рішив свою думку здійснити.

Знова опинив ся в путах своєї давної нещасної пристрасти, задля якої забував про весь світ, пристрасти, що колись піпхнула його до того нещасного вчинку. А хоч як болїсно відчував наслїдки того, пристрасть знова взяла верх над ним із тою самою, що колись, силою.

Не надумуючись вже довше взяв свічник із стола й присвічував собі дорогу до другої кімнати. Тихесенько втворив двері й, осторожно переступивши поріг, знайшов ся в середині.

Була се та сама кімната, де неодну приємну хвилю провів із Астою.

Перед ним повстали спомини із того часу і нещасний знова тихо заскреготав зубами з жалю, що прекрасні хвилї раз-на-все пропали та що він тепер мусїв розпочати зовсім нове житє, а забути про минуле.

Підчас, коли він стояв посередині кімнати й мутним поглядом дививсь на портрети своїх родичів, що висїли на стїнах, не добачив, що тимчасом без найменшого шелесту втворили ся двері із другої сторони та в них станула висока, худа постать якоїсь жінки, що переступала поріг кімнати.

Але дальше вже не пішла.

Побачивши ґрафа, якого сейчас пізнала, хоч так дивачно був перебраний та змінений ,станула начеб спаралїжована страхом, не маючи відваги рушити ся із місця, щоб не звернути на себе уваги.

Але він якраз тепер тихо зітхнувши порушив ся й хотїв піти дальше, коли його погляд впав на стоячу в дверях і... задубів.

Із страшним криком мимохіть кинув ся взад цілим своїм тілом.

Чи се дух?

Чиж би на се явив ся, щоб пригадати йому тяжку його провину?

Був се дух пімсти?

Чи хоче його зловити таки на його власному смітю та викинути на паству заслуженої згуби?

Ціле нечисте його сумлїнє закипло трівогою та обуренем, з тремтячої руки випав свічник та з грімким стукотом впав на землю. Падаючи, світло погасло і глубока непроникнима темрява обіймила все кругом нього, віддїливши його від того явища, що таким страхом його набавило.

Майже з полекшою подумав про се, коли то найвиразнїйше почув із темряви поважний, грізний голос:

— Що ґраф Солмсберґ роблять тут, в сїй кімнатї?

З хрипливим криком кинув ся вперед, але з жаху великого прямо від здорової думки відходячи, тільки на місцї закрутив ся.

Так се вона!

Пізнав її по голосї! Нї, се не сон, не обман! Вона тут є, сюди вернула, коли він, прогнаний із відси, мусить скитати ся по далекому світу.

Гіркий зойк вихопив ся із його уст а в грудях зродила ся облудна, невпинна лють та гнїв, що се вона буде тепер над ним глузувати.

Думав лиш про се, що нїхто инший а лиш вона виганяє його із тої хати, що се вона виступає зі скаргою проти нього, а думка ся зводила його майже до божевіля.

Наче навіжений кинув ся вперед, серед темряви направляючись до того місця, де дотепер ще ґрафиня Евгенія стояла. Вона зі страху на місцї так задубіла, що сил не стало порушитись.

Весь звірячий гнїв того чоловіка з причини так незавидного положеня, вилив ся зразу.

— Га! Се ти винна тому всьому! — кликнув. — Ти навела на мене ціле то нещастє! Ти мене зрадила й хотїла скинути в пропасть! Тепер заплатиш менї за те все!

І в слїдуючу вже хвилю ґрафиня почула як хтось вхопив її за рамя наче клїщами.

Над собою почула сапливий його віддих.

— Всемогучий Боже!

Знала добре до чого той злочинець є здібний коли його опутає звіряче божевілє і знала, що він тепер саме є під його впливом.

Дика, розпучлива трівога обняла її душу. Чи-ж було її призначено таки впасти жертвою того потвора?

Із силою, якої у так слабої зрештою жінки ніхто бувби не надіяв ся, видерла ся із зелїзних стисків ворога та мов божевільна із уха роздираючим криком, пігнала через другий покій у сіни й так все дальше втікала.

Щастє спрямило її до дверий, що вели до кімнати одної старої служниці.

Втворила їх живо та в мить вбігши до середини затріснула двері за собою таки перед носом настигаючого ворога .Мала ще настілько свідомости, що заткала засуву із середини.

Ґраф мов божевільний гнав за ньою і вже майже настигав, коли се стало ся. Бачив, як бігла здовж сїний — він самий гнав за ньою, а тепер ось — лиш двері заперли ся за ньою та засува стукнула по другому боцї.

Із страшним гнївом кинув ся на двері, щоб їх виважити — але надармо — двері були за сильні.

Слїпий гнїв так ним заволодів, що, забуваючи про всяку осторогу, бив кулаками об двері, немов замок намагав ся розсадити.

Не застановив ся над тим, що сим лиш може накликати замкову прислугу...

І дійсно за хвилю почув гамір в сїнях та в цїлій палатї. Розбуджена прислуга вибігла із своїх кімнат.

Аж тепер доперва зрозумів як нерозважно наразив ся на небезпеку. Тут бо його перебранє нї на що не придалоб ся — слуги знали його так добре, що і в перебраню могли розпізнати.

А що слуги не будуть його щадити, того він був певний, бож добре знав про се, як ненавиділи його за остре поведенє, коли се він неодному дав ся добре в знаки.

Був пропащий.

Думка ся, мов блискавиця прошила його мозок — він став свідомий свого положеня.

Страшна трівога напала його й він великими ступі-

ЗАМОВЛЯЙТЕ

ЗАМРАЧЕНИЙ СВІТ

драматичний образ із житя нашого народа

на чотири дії

написав

МИКОЛА КУРЦЕБА.

Ціна 35 цт.

КНИГАРНЯ ПАСІЧНЯКА

850 MAIN STREET.

WINNIPEG, MAN.